S sides, where they are 7–16.5 m high while the W slope is 1.8–23 m high and the E 5.2–6.5 m. The hillfort has been severely damaged through erosion. It dates to the 3rd century BC–2nd century AD. A cultural layer up to 10–20 cm thick and containing sherds of hand built earthenware vessels with brushed surfaces is observable in places in the enclosure and on the slopes.

Egidijus Šatavičius

Naujai surasti pilkapynai Rytų ir Vidurio Lietuvoje

2017 m. autorius, asmenine iniciatyva analizuodamas senus Lietuvos žemėlapius, LiDAR duomenis bei lankydamasis įvairiose Rytų ir Vidurio Lietuvos vietovėse, surado 30 naujų pilkapynų ir pavienių pilkapių, dalį kurių aprašo šiame straipsnyje. Jie išsidėstę keliuose skirtinguose mikroregionuose. Didesnės pilkapių grupės nustatytos į P nuo Vilniaus, prie Piktakonių–Juodiškių, Raistų–Pyšnos (visi Vilniaus r.) ir Santakos miške tarp Neries ir Šventosios upių (Jonavos r.), o mažesnės – prie Prūdiškių, Juodšilių (Vilniaus r.), į P nuo Švenčionėlių (Švenčionių r.) ir prie Šakarvos–Žeimenų ežero protakos (Ignalinos r.) bei į V nuo Ignalinos. Pavienis pilkapis identifikuotas ir Šalčininkų rajono centrinėje dalyje. Objektų koordinatės nurodomos LKS94 sistemoje. Visus šiuos naujai surastus pilkapynus ir pavienius pilkapius siūloma įtraukti į NKVR.

Maždaug 16,4–18,5 km į PR nuo Vilniaus centro (Rotušės), Medininkų aukštumos V pakraštyje identifikuota nauja III–VI a. pilkapių sankaupa, susidedanti iš 3 atskirų pilkapynų (Juodiškės I–II ir Tilteliai I) ir dviejų stambių pavienių pilkapių (Piktakonys–Užuglobiai ir Tilteliai). **Piktakonių–Užuglobių pilkapis** (Vilniaus r., Marijampolio sen.) (X592348, Y6047535) yra 180 m į Š nuo žvyrkelio Piktakonys–Juodiškės, 1,61 km į ŠV nuo pagrindinių kelių Š kryžkelės Juodiškių kaime, 1,94 km į R nuo Petešos upelio dešiniojo kranto. Maždaug už 690 m į PR yra naujai surastas Juodiškių pilkapynas I. Pilkapis yra vieno iš stipriai eroduotų morenių kalvagūbrių distalinio šlaito žemutinėje dalyje, 2–3 m aukščio nedideliame kyšulio formos paaukštėjime, tolygiai nuolaidėjančiame

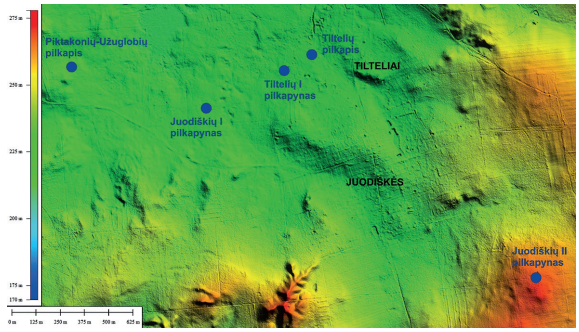

1 pav. Piktakonių–Juodiškių–Tiltelių kaimų apylinkėse surastų naujų pilkapynų LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 1. A LiDAR plan of the newly discovered barrow cemetery in the vicinity of Piktakonys, Juodiškės, and Tilteliai villages.

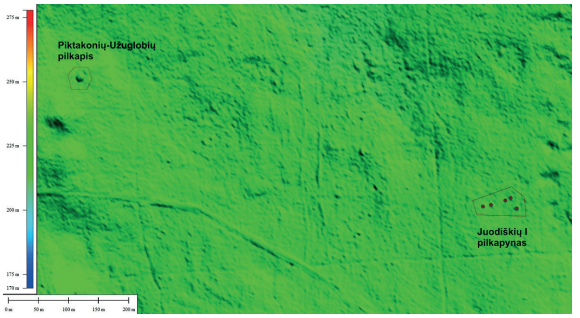

2 pav. Piktakonių–Užuglobių pilkapio ir Juodiškių pilkapyno I LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 2. A LiDAR plan of Piktakonys-Užuglobis Barrow and Juodiškės Barrow Cemetery I.

3 pav. Piktakonių–Užuglobių pilkapis iš Š. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 3. Piktakonys-Užuglobis Barrow, as seen from the N.

ŠR, ŠV ir PR kryptimis (1, 2 pav.). Pilkapio sampilas yra beveik apskritimo formos, su plokščia viršutine dalimi, 13–14 m skersmens, iki 1,3 m aukščio. Prieš keletą metų pilkapio R pakraštį nuardė miško kirtėjų išvažinėtas keliukas: buvo sunaikinta dalis griovio, pilkapio sampilo pakraštys ir nuardyta dalis akmenų vainiko (3 pav.). Atidengti rieduliai yra 30–90 cm ilgio ir 25–60 cm pločio. Nuardytoje vietoje matyti, kad akmenų vainikas krautas ne mažiau kaip 2–3 aukštais. Be to, ir pačiame sampile gausu riedulių. Pilkapio sampilą papėdėje juosia beveik ištisinis, platus, iki 2–4 m pločio ir 20–40 cm gylio griovys. Vietos gyventojai minėjo, kad seniau šiose apylinkėse pilkapių būta daugiau, tačiau jie nuardyti renkant riedulius, ariant laukus ir sodinant mišką. Saugotina objekto teritorija užima 0,13 ha plotą.

Juodiškių pilkapynas I (Vilniaus r., Rukainių sen.) yra 250 m į ŠR nuo žvyrkelio Piktakonys–Juodiškės ir 850 m į ŠV nuo pagrindinių kelių Š sankryžos Juodiškių kaime. 690 m į ŠV

4 pav. Juodiškių pilkapyno I PR pilkapis iš ŠV. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 4. The SE barrow of Juodiškės Barrow Cemetery I, as seen from the NW.

yra naujai surastas Piktakonių–Užuglobių pilkapis. PR pilkapio centro koordinatės – X593074, Y6047320. Pilkapynas yra stipriai eroduotų moreninių kalvagūbrių iš visų pusių apjuostos lėkštos lomos P pakraštyje, kurios paviršius nežymiai nuolaidėja Š kryptimi (1 pav.). Pilkapyną sudaro 5 aiškūs sampilai ir dar keli spėjami nuardyti sampilai į PV nuo jų (2 pav.). Pilkapiai

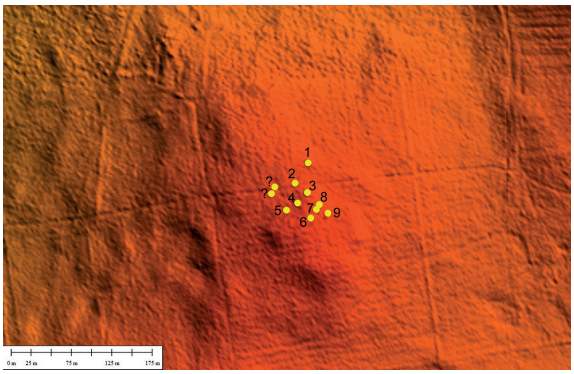

5 pav. Juodiškių pilkapyno II LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 5. A LiDAR plan of Juodiškės Barrow Cemetery II.

6 pav. Kertant mišką nuvažinėtas Juodiškių pilkapyno II pilkapis 5 iš ŠV. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 6. Juodiškės Barrow Cemetery II, Barrow 5, which was damaged by vehicles when the forest was cut down, as seen from the NW.

išsidėstę beveik vienoje laužtoje linijoje, jų sampilai palyginti gerai išlikę. Sampilai 5–8 m skersmens, 50–90 cm aukščio. Dauguma pilkapių yra suapvalinta viršūne ir tik vienas – plokštesne viršūne (tikriausiai deformuotas sampilas). Prie dalies sampilų ženklios buvusių griovių žymės. Sampilai yra arti vienas kito (2–8 m atstumu) ir tik du V pilkapiai nuo likusios grupės nutolę per 14 m (4 pav.). Š ir V pilkapių sampilai dalinai apardyti važinėjant sunkiajai technikai (kertant šalimais esančią biržę). Visa pilkapyno teritorija (0,37 ha) apaugusi mišriu mišku. Dalyje pilkapių iš sampilų kyšo akmenų vainiko rieduliai, o antras iš V pusės pilkapis tikriausiai supiltas naudojant ir gruntą, ir riedulius.

Juodiškių pilkapynas II (Vilniaus r., Rukainių sen.) yra 680 m į R nuo miško keliuko Juodiškės–Akmeniškės, 730 m į P nuo žvyrkelio Juodiškės–Arklėnai, 1,04 km į PR nuo pagrindinių kelių Š kryžkelės Juodiškių kaime. Maždaug už 1,87 km į ŠV yra naujai surastas Juodiškių pilkapynas I. Š pilkapio centro koordinatės X594756, Y6046479. Pilkapynas yra nuo vieno iš stipriai eroduotų stambių moreninių kalvagūbrių atitrūkusio erozinio atsparuolio Š dalyje, truputį šiauriau žemesniosios viršūnės (1 pav.). Pilkapyną sudaro 9 aiškūs sampilai ir dar 2–3 spėjami sampilai V pusėje (5 pav.). Geriau išlikę tik 4 sampilai, kiti stipriau apardyti. Sampilai 4,5–9 m skersmens, 0,3–1 m aukščio (6 pav.). Daugelis pilkapių yra suapvalinta viršūne, tačiau yra keli plokšti (tikriausiai deformuotais sampilais). Prie kai kurių sampilų ženklios buvusių griovių žymės. Sampilai yra arti vienas kito (1–14 m atstumu), ir tik Š pilkapis nutolęs per 22 m. Pilkapyną kerta kvartalinė linija, kuri kartu yra ir keliukas. Daugelis pilkapių ypač stipriai apardyti ariant laukus ir sodinant mišką. 2017–2018 m. žiemą pilkapiai intensyviai buvo ardomi sunkiasvorės technikos kertant mišką. Nuvažinėtuose pilkapiuose išversti akmenų vainikai, stipriai deformuoti ar net sunaikinti sampilai. Vienas iš mažesniųjų pilkapių buvo su maždaug 3 m skersmens akmenų vainiku, kuris atsidengė po sampilą važinėjant sunkiajai technikai. Pilkapiai iš dalies pilti panaudojant riedulius, kurių vietovės paviršiuje itin gausu. Saugotina objekto teritorija užima 0,66 ha plotą. Vietos gyventojai minėjo,

kad ardant šiuos pilkapius rasta metalinių dirbinių.

Tiltelių pilkapis (Vilniaus r., Marijampolio ir Rukainių sen.) (X593592, Y6047603) yra 190 m į V nuo žvyrkelio Juodiškės–Daubėnai, 590 m į ŠV nuo kelių Piktakonys–Juodiškės ir Daubėnai–Akmeniškės sankryžos Juodiškių kaime, 2,86 km į PR nuo tilto-užtvankos per Rudaminos upelį kelyje Šveicarai–Dukeliai. Maždaug už 140 m į PV yra naujai surastas Tiltelių pilkapynas I (pilkapis 7). Pilkapis yra stipriai eroduotų moreninių kalvagūbrių iš visų pusių apjuostos lėkštos lomos PR pakraštyje (1, 7 pav.). Pilkapio sampilas beveik apskritimo formos, su plokštesne viršutine dalimi, 13–14 m skersmens, iki 1–1,2 m aukščio (8 pav.). Tarybinio laikotarpio pabaigoje pilkapio R pusė apardyta rengiant kolektyvinius sodus: buvo sunaikinta dalis griovio, o nukasus pilkapio kraštą pastatyta malkinė. Paviršiuje pastebimi stamboki akmenų vainiko rieduliai. Pilkapio sampilą papėdėje juosia fragmentiškas 2–4 m pločio, 20–30 cm gylio griovys, kuris geriau matomas V ir Š pusėse. Vietos gyventojas paminėjo, kad seniau šioje teritorijoje būta ir daugiau pilkapių, tačiau jie visi sunaikinti įrengiant kolektyvinius sodus. Saugotina objekto teritorija užima 0,11 ha plotą.

Tiltelių pilkapynas (Vilniaus r., Marijampolio sen.) yra 300 m į V nuo žvyrkelio Juodiškės–Daubėnai, 590 m į ŠV nuo kelių Piktakonys–Juodiškės ir Daubėnai–Akmeniškės sankryžos Juodiškių kaime, 2,84 km į PR nuo tilto-užtvankos per Rudaminos upelį kelyje Šveicarai–Dukeliai. Maždaug už 135 m ŠR kryptimi yra naujai surastas Tiltelių pilkapis. ŠR pilkapio centro koordinatės – X593456, Y6047541. Pil-

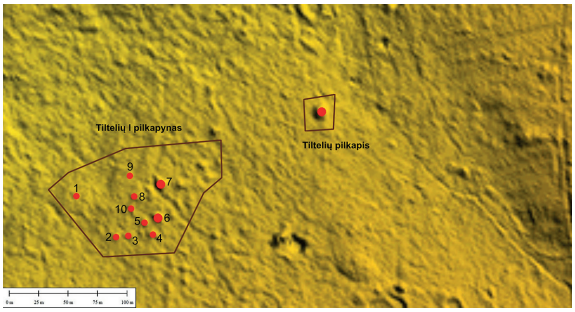

7 pav. Tiltelių pilkapyno ir pavienio pilkapio LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 7. A LiDAR plan of Tilteliai Barrow Cemetery and the isolated barrow.

8 pav. Tiltelių pilkapis iš Š. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 8. Tilteliai barrow, as seen from the N.

9 pav. Tiltelių pilkapyno pilkapis 6 iš V–PV. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 9. Barrow 6 of Tilteliai Barrow Cemetery, as seen from the W–SW.

kapynas yra stipriai eroduotų moreninių kalvagūbrių iš visų pusių apjuostos lėkštos lomos PR pakraštyje (1 pav.). Pilkapyną sudaro 10 aiškių sampilų ir dar keli spėjami nuardyti sampilai aplinkinėje teritorijoje, ypač jos ŠR dalyje, kur žemės paviršiuje yra keletas puslankiu išdėstytų akmenų vainikų liekanų (7 pav.). Pilkapiai išsidėstę gana kompaktiškoje grupėje, vienas nuo kito nutolę per 1–19 m, ir tik pilkapis 1 nutolęs per 37 m. Dalies pilkapių sampilai palyginti gerai išlikę, kitų stipriai apnaikinti ar net beveik visiškai sunaikinti kertant ir sodinant miškus bei juos kasinėjant vietos gyventojams. Sampilų skersmuo siekia maždaug 5–10,5 m, o jų aukštis – nuo 0,2 iki 1,3 m (9 pav.). Dauguma pilkapių yra suapvalinta paplokščia viršūne ir tik keletas apnaikintų – plokštesne viršūne. Prie dalies sampilų ženklios buvusių griovių žymės. Daugelio pilkapių sampilai dalinai apardyti ar net sunaikinti važinėjant sunkiajai technikai (kertant mišką ir ariant plotą atsodinimui). Be to, dalis sampilų buvo šviežiai kasinėta, matyt, suarus teritoriją miško atsodinimui, paviršiuje rasta metalinių dirbinių. Pilkapių sampilai pilti iš žvyro su nedidele molio priemaiša ir mažesnių riedulių, beveik iš visų sampilų kyšo akmenų vainiko rieduliai.

6 m skersmens, 40 cm aukščio *pilkapis 1* stipriai suardytas suariant miško sodinimui. Suplokštėjęs *pilkapis 2* – 6 m skersmens, 40 cm aukščio. *Pilkapio 3* skersmuo – 5 m, aukštis – 40 cm, jis stipriai suardytas suariant miško sodinimui. *Pilkapis 4* – 6,5 m skersmens, 60 cm aukščio. *Pilkapio 5* skersmuo – 6–7 m, aukštis – 70 cm, pilkapis su grioviu. *Pilkapis 6* – 9,5 m skersmens, 1 m aukščio, su grioviu. *Pilkapio 7* skersmuo – 10–10,5 m, aukštis – 1 m, su grioviu. Stipriai suardytas *pilkapis 8* – 8–9 m skersmens, 40 cm aukščio. Baigiamo sunaikinti *pilkapio 9* skersmuo – 4 m, aukštis – 30–40 cm. Stipriai suardytas *pilkapis 10* – 5 m skersmens, 30 cm aukščio. Saugotina objekto teritorija užima 0,92 ha plotą.

Maždaug 10,3–12 km į P nuo Vilniaus centro, Medininkų aukštumos V pakraštyje, Juodšilių ir Dusinėnų miškuose identifikuotos 3 naujos pilkapių sankaupos, kurias sudaro Juodšilių II bei kiek tolėliau esantys Raistų–Pyšnos I ir II pilkapynai. **Juodšilių pilkapynas II** (Vilniaus r., Juodšilių sen.) yra 60 m į Š nuo kelio Nemėžėlė–Baltoji Vokė (106, Baltosios Vokės gatvė), 300 m į V–ŠV nuo geležinkelio Vilnius–Beniakonys pervažos per minėtą kelią, 500 m į ŠR nuo Juodšilių pilkapyno I (UK 16522), Juodšilių miške. Didžiojo pilkapio 6 koordinatės X581630, Y6050671. Pilkapynas yra tarp Medininkų aukštumos PV pakraščio ir lateralinio senslėnio esančioje smėlingoje lygumoje. Pilkapiai supilti ant kelių žemų eolinių gūbrių, nutįstančių PV–ŠR kryptimi (10 pav.). Pilkapyną sudaro 12 daugiau ar mažiau aiškių sampilų, iš kurių 5 yra sąlyginai gerai išlikę, o kiti 7 itin stipriai apnaikinti eolinės erozijos ir šiuo metu vos pastebimi. Pilkapyne galėjo būti ir daugiau sampilų, kurie dabar visiškai nupustyti vėjo ar kitaip erodavę. Pilkapiai, atrodo, buvo išsidėstę trimis gana kompaktiškomis grupėmis, kurios viena nuo kitos nutolusios per 35–40 m. V grupė beveik visiškai sunaikinta nedidelio smėlio karjero, išliko tik vieno stipriai sulėkštėjusio sampilo liekanų. Grupių viduje pilkapiai vienas nuo kito nutolę per 2–25 m. Jų skersmuo siekia nuo 5 iki 13 m, o aukštis varijuoja 0,3–1,5 m ribose (11 pav.). Sampilai pilti iš smėlio, praardytuose paviršiuose pastebėti keli nedideli rieduliai, matyt, priklausę padrikiems akmenų vainikams. Daugelio pilkapių papėdėse ženklios dažnai ištisinės juos juosusių griovių-duobių žymės.

Pilkapis 1 yra 5 m skersmens, 30–50 cm aukščio. Sampilas stipriai erodavęs, R šone yra duobė, papėdę juosia duobių-griovių įdubos.

Pilkapis 2 yra 25 m į Š–ŠR nuo pilkapio 1, jis 11–12 m skersmens, 60–70 cm aukščio, suplokštėjusiu viršumi, kurio centre iškasta duobė, papėdėje vos matomos duobių-griovių įdubos. *Pilkapis 3* yra 4 m į ŠV nuo pilkapio 2, 12–13 m skersmens, iki 40–50 cm aukščio. Sampilas visiškai sulėkštėjęs, centre iškasta nedidelė duobė. *Pilkapis 4* yra 19 m į PV nuo pilkapio 3, 6 m skersmens, 40 cm aukščio. Sampilas stipriai sulėkštėjęs, jame iškastos 3–4 duobės. *Pilkapis 5* yra 9 m į V nuo pilkapio 4, 6,5 m skersmens, 60 cm aukščio. Sampilas stipriai sulėkštėjęs, su keletu iškastų duobių centre ir šonuose; papėdę juosia seklus ištisinis griovys. *Pilkapis 6* yra 13 m į ŠV nuo pilkapio 4, 13 m skersmens, 1,3–1,5 m aukščio. Sampilas plokščiu viršumi, su 5–6 iškastomis duobėmis; papėdę juosia 3–5 m pločio, 50 cm gylio ištisinis žiedinis griovys. *Pilkapis 7* yra 29 m į ŠV nuo pilkapio 6, 8–9 m skersmens, 60–70 cm aukščio. Sampilas išgaubtu viršumi, truputį sulėkštėjęs, papėdę juosia vos matomas griovys. *Pilkapis 8* yra 11 m į V nuo pilkapio 7, 7–8 m skersmens, 40–50 cm aukščio. Sampilas stipriai apnaikintas ir sulėkštėjęs, papėdėje yra vos matomos duobių-griovių įdubos. *Pilkapis 9* yra 13 m į Š nuo pilkapio 7, 6 m skersmens, 50–60 cm aukščio. Sampilas suplokštėjusiu viršumi, jo pakraščiuose iškastos kelios nedidelės duobės, papėdę juosia seklus griovys. *Pilkapis 10* yra 2 m į V nuo pilkapio 9, 8 m skersmens, 60–70 cm aukščio. Sampilas

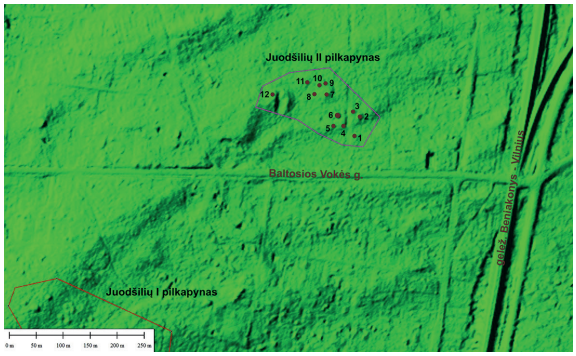

10 pav. Juodšilių pilkapyno II LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 10. A LiDAR plan of Juodšiliai Barrow Cemetery II.

11 pav. Juodšilių pilkapyno II pilkapis 6 iš ŠR. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 11. Barrow 6 of Juodšiliai Barrow Cemetery II, as seen from the NE.

suplokštėjusiu viršumi, su keliomis iškastomis duobėmis, papėdę juosia seklus griovys. *Pilkapis 11* yra 17 m į V–ŠV nuo pilkapio 10, 6,5 m skersmens, 40–50 cm aukščio. Sampilas stipriai sulėkštėjęs, papėdėje yra seklių griovių-duobių žymės. *Pilkapis 12* yra 64 m į PV nuo pilkapio 11, 7 m skersmens, 30–50 cm aukščio. Sampilas stipriai erodavęs ir sulėkštėjęs. Saugotina VI–X a. datuojamo pilkapyno teritorija užima 1,96 ha plotą.

Raistų–Pyšnos pilkapynas I (Vilniaus r., Juodšilių sen.) yra 210 m į V nuo kelio Vilnius–Šalčininkai–Lyda (A15), 820 m į ŠV nuo Totorinės ir Petešos upelių santakos, 1,21 km į P nuo Rudaminos upelio pralaidos kelyje Vilnius–Šalčininkai–Lyda (A15), Dusinėnų miško R dalyje. Maždaug už 130 m į V yra naujai surastas Raistų–Pyšnos pilkapynas II. Didžiojo pilkapio centro koordinatės X584841, Y6048998. Pilkapynas yra Medininkų aukštumos V pakraščio papėdėje esančioje fliuvioglacialinėje lygumoje. Pilkapiai supilti PR–Š kryptimi nutįsusio nedidelio eolinio gūbrio Š, žemesnėje dalyje. Sampilai išsidėstę skersai minėto gūbrio, truputį laužta linija (12 pav.). Pilkapyną sudaro 5 pilkapiai: 1 stambus pilkapis, 2 vidutinio dydžio sampilai ir dar 2 vos pastebimi sampilai. Sampilai beveik apskritimo formos, su tolygiai išgaubta ir plokštesne viršutine dalimi. Jų skersmuo siekia nuo 6–7 iki 16 m, o aukštis – nuo

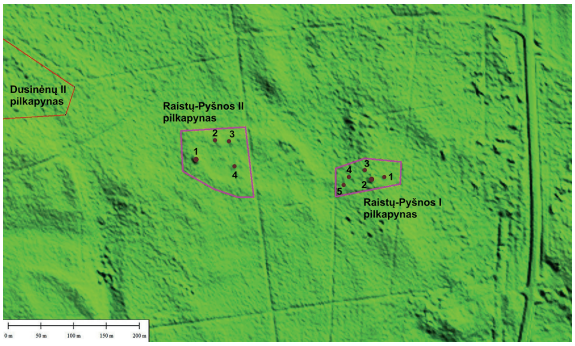

12 pav. Raistų–Pyšnos pilkapynų I–II LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 12. A LiDAR plan of Raistai-Pyšna Barrow Cemeteries I–II.

13 pav. Raistų–Pyšnos pilkapyno I pilkapis 2 iš PV. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 13. Barrow 2 of Raistai-Pyšna Barrow Cemetery I, as seen from the SW.

30 cm iki 1,4 m (13 pav.). Sampilai pilti iš smėlio. Daugelio jų papėdėje pastebimos juos juosusių griovių-duobių žymės. Pilkapyną apnaikino XIX–XX a. viduryje greta buvusio Raistų kaimo (buvo į Š) gyventojai čia kasdami įvairias duobes, bei buvęs kelias. Be to, prieš 40 m. dalies pilkapių sampilai suarti sodinant mišką.

Labiausiai nutolęs į R *pilkapis 1* – 7–8 m skersmens, 50–60 cm aukščio. Jis suplokštėjusiu viršumi, kurio centre iškasta duobė, papėdę juosia kelios duobės-grioviai. Pilkapis suartas sodinant mišką. *Pilkapis 2* yra 10 m į V nuo pilkapio 1, 15–16 m skersmens, iki 1,4 m aukščio, pusapvale viršūne. Sampile ir papėdėje iškastos 9 duobės, papėdėje kai kur ženklus juosusio griovio įdubimas. *Pilkapis 3* yra 7 m į ŠV nuo pilkapio 2. Jo skersmuo 8 m, aukštis 40–50 cm, viršūnė plokščia, jos centre iškastos 2 duobės, papėdę juosia kelios duobės-grioviai. Pilkapis stipriai suardytas suariant miško sodinimui. *Pilkapis 4* yra 13,5 m į V nuo pilkapio 3, 6–7 m skersmens, 30 cm aukščio. Sampilas vos ženklus, plokščiu viršumi, papėdėje ženklios kelių juosusių duobių-griovių vietos. Pilkapis stipriai suardytas suariant miško sodinimui. *Pilkapis 5* yra 7 m į PV nuo pilkapio 4. Jis 6–7 m skersmens, 30–40 cm aukščio, sampilas vos ženklus, jo viršus plokščias, papėdėje ženklios kelių juosusių duobių-griovių vietos. Pilkapis stipriai suardytas suariant miško sodinimui. Saugotina objekto teritorija užima 0,435 ha plotą.

Raistų–Pyšnos pilkapynas II (Vilniaus r., Juodšilių sen.) yra 200 m į PR nuo Dusinėnų pilkapyno II (UK 5665), 430 m į V nuo kelio Vilnius–Šalčininkai–Lyda (A15), 1,05 km į ŠV nuo Totorinės ir Petešos upelių santakos, Dusinėnų miško R dalyje. Didžiojo pilkapio centro koordinatės X584573, Y6049028. Pilkapynas yra Medininkų aukštumos V pakraščio papėdėje esančioje fliuvioglacialinėje lygumoje. Pilkapiai supilti ant eolinio pakilimo ŠR pakraščio ir dviejų lygiagrečių eolinės kilmės atkragių. Sampilai išsidėstę apverstos U raidės formos kontūru (12 pav.). Pilkapyną sudaro 4 aiškūs sampilai, iš kurių vienas yra puikiai išlikęs, o kiti 3 itin stipriai apnaikinti eolinės erozijos ir

14 pav. Raistų–Pyšnos pilkapyno II pilkapis 1 iš PR. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 14. Barrow 1 of Raistai-Pyšna Barrow Cemetery II, as seen from the SE.

šiuo metu vos pastebimi. Pilkapyne galėjo būti ir daugiau sampilų, kurie dabar visiškai nupustyti vėjo ir nuvažinėti miško kirtimo technikos. Pilkapiai išsidėstę gana kompaktiškoje grupėje, vienas nuo kito nutolę per 6–30 m. Jų skersmuo siekia nuo 9 iki 15 m, o aukštis – nuo 0,2 iki 1,5 m (14 pav.). Sampilai pilti iš smėlio. Didžiojo pilkapio papėdėje ženklios jį juosusių griovių-duobių žymės.

Pilkapio 1 skersmuo – 14–15 m, aukštis – 1,4–1,5 m. Jis suplokštėjusiu viršumi, centre iškasta duobė, papėdę juosia kelios duobės-griovia. Pilkapis gerai išlikęs. *Pilkapis 2* yra 30 m į ŠR nuo pilkapio 1, 13 m skersmens, iki 30–50 cm aukščio. Sampilas vos ženklus, jo viršus plokščias, pilkapis suartas sodinant mišką. *Pilkapis 3* yra 6 m į R nuo pilkapio 2. Jo skersmuo – 12 m, aukštis – 20–40 cm, sampilas vos ženklus, jo viršus plokščias, pilkapis suartas sodinant mišką. *Pilkapis 4* yra 30 m į P–PR nuo pilkapio 3. Jo skersmuo – 9 m, aukštis – 30–50 cm, sampilas vos ženklus, jo viršus plokščias, papėdėje pastebimos plačios buvusio griovio ar duobių įdubos. Pilkapis suartas sodinant mišką. Saugotina objekto teritorija užima 1,02 ha plotą. Didysis pilkapis yra pažymėtas Lenkijoje tarpukariu išleistame žemėlapyje (M1:10 000; lapas Pas 30–Słup 40–J–2, Czarny Bor). Abu naujai surasti Raistų–Pyšnos pilkapynai preliminariai datuotini ankstyvuoju Rytų Lietuvos pilkapių kultūros periodu (III–VI a.).

Nauja nedidelė pilkapių sankaupa identifikuota per 15,1–15,3 km į P nuo Vilniaus centro, tarp Medininkų aukštumos V pakraščio ir senojo Švenčionėliai–Vilnius–Varšuva–Berlynas lateralinio senslėnio esančioje plačioje fliuvioglacialinėje zandrinėje lygumoje, Valčiūnų miško PR pakraštyje. Ją sudaro Prūdiškių stambus pavienis pilkapis ir Prūdiškių pilkapynas I. **Prūdiškių pilkapis** (Vilniaus r., Juodšilių sen.) (X582614, Y6045875) yra 10 m į PV nuo kolektyvinius sodus ribojančio keliuko, 110 m į ŠV nuo kanalizuotos Rudaminos upės dešiniojo kranto, 250 m į ŠV nuo kanalizuotų Rudaminos ir Petešos upių santakos, Valčiūnų miško PR pakraštyje. 86 m į P–PR yra naujai surasto Prūdiškių pilkapyno pilkapis I. Jis supiltas ant viršutinės viršsalpinės Rudaminos upės terasos, kiek toliau nuo jos pakraščio (15 pav.). Pilkapis apskritimo formos, 15–16 m skersmens, iki 1–1,2 m aukščio, supiltas iš smėlio. Sampilo viršus truputį suplokštėjęs, o papėdėje kai kur ženklus sampilą juosusio griovio įdubimas (16 pav.). Pilkapis stipriai apardytas įrengiant kolektyvinius sodus: nustumdyta sampilo R–ŠR šono dalis, šalia supilta riedulių krūva, iškasta keletas duobių. Pastaruoju metu jis apardytas įrengiant poilsiui skirtą vietą. Pilkapis buvo su akmenų vainiku. Pasak vieno iš sodininkų, į R nuo šio pilkapio buvo dar keli mažesni sampilai, kurie vėliau visiškai sunaikinti. Saugotina objekto teritorija užima 0,22 ha miško plotą.

Prūdiškių pilkapynas (Vilniaus r., Juodšilių sen.) yra 55 m į ŠV nuo kanalizuotos Rudaminos upės dešiniojo kranto, 110 m į Š–ŠV nuo kanalizuotų Rudaminos ir Petešos upių santakos, 260 m į ŠV nuo Parudaminio pilkapyno (UK 16296), Valčiūnų miško PR pakraštyje. Didžiojo ŠR pilkapio centro koordinatės X582638, Y6045775. Pilkapiai supilti ant viršutinės viršsalpinės Rudaminos upės terasos pakraščio, ties slėnio vingiu. Geriau išlikę sampilai išsidėstę L raidės formos kontūru. Pilkapyną sudaro 6 aiškūs sampilai: vienas stambus ir gerai išlikęs, 3 stipriai apnaikinti eolinės erozijos metu ir sodinant mišką bei dar 2 vos pastebimi ir ypač stipriai eroduoti (15 pav.). Pilkapiai išsidėstę gana kompaktiškoje grupėje, vienas nuo kito nutolę per 7–16 m. Jų skersmuo – nuo 7 iki 13 m, aukštis varijuoja 20–80 cm ribose (17 pav.). Sampilai pilti iš smėlio, o papėdėse ženklios juos juosusių griovių-duobių žymės.

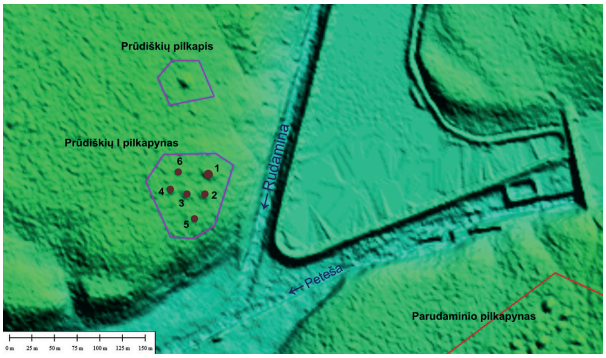

15 pav. Prūdiškių pilkapyno ir pilkapio LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 15. A LiDAR plan of Prūdiškės Barrow Cemetery and Barrow.

16 pav. Prūdiškių pilkapis iš ŠV. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 16. Prūdiškės Barrow, as seen from the NW.

17 pav. Prūdiškių pilkapyno pilkapis 1 iš P. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 17. Barrow 1 of Prūdiškės Barrow Cemetery, as seen from the S.

Pilkapio 1 skersmuo – 12–13 m, aukštis – 70–80 cm. Sampilo viršus truputį suplokštėjęs, papėdėje pastebimos buvusių duobių-griovių vietos, sampilas apardytas kelių iškastų duobių, deformuota jo R pusė. *Pilkapis 2* yra 10 m į PV nuo pilkapio 1. Jo skersmuo 10 m, aukštis iki 50–60 cm, sampilas stipriai suplokštėjęs, plokščiu viršumi, V–PV papėdėje pastebimos buvusių duobių-griovių vietos. Pilkapis suartas sodinant mišką. *Pilkapis 3* yra 9 m į V nuo pilkapio 2. Jis 11–12 m skersmens, 50 cm aukščio, sampilas stipriai suplokštėjęs, plokštesniu viršumi, papėdėje pastebimos buvusių duobių-griovių vietos. Pilkapis suartas sodinant mišką, jo ŠV šonas nuardytas senos kvartalinės linijos. *Pilkapis 4* yra 7 m į V–ŠV nuo pilkapio 3, 9–10 m skersmens, 70–80 cm aukščio. Sampilo viršus pusapskritimio formos, papėdę juosia negilios duobės-grioviai. Pilkapio PR šonas nuardytas senos kvartalinės linijos. *Pilkapis 5* yra 16 m į P–PR nuo pilkapio 3, 8–9 m skersmens, 30–40 cm aukščio, sampilas vos ženklus, viršus suplokštėjęs, suartas sodinant mišką. *Pilkapis 6* yra 14 m į ŠR nuo pilkapio 4, 7–8 m skersmens, 40 cm aukščio, sampilas stipriai suplokštėjęs, plokštesniu viršumi, suartas sodinant mišką. Saugotina objekto teritorija užima 0,65 ha miško plotą. Pilkapyne galėjo būti ir daugiau sampilų, kurie dabar visiškai nupustyti vėjo ir nuvažinėti sunkiosios technikos. Be to, į ŠV nuo minėtų sampilų yra 10 neaiškios kilmės ir nedidelio stačiakampio formos darinių su vos žymiu sampilu ar be jo, kuriuos juosia griovys. Prūdiškių pilkapynas ir pavienis pilkapis preliminariai datuojami ankstyvuoju–viduriniuoju Rytų Lietuvos pilkapių kultūros periodu (III–VII a.).

Keletas naujų pilkapių identifikuota į P nuo Švenčionėlių miestelio, pilkapių gausiame Žeimenos pakrantės ruože bei į R nuo Žeimenų ir Šakarvos ežerus jungiančios protakos ir į ŠR nuo Palūšės. **Paduobės–Šaltaliūnės pilkapynas IV** (Švenčionių r., Sarių sen.) yra 180 m į R nuo kelio Švenčionėliai–Sariai (4406), 200 m į PR nuo Paduobės–Šaltaliūnės pilkapyno II (UK 3445), 670 m į PR nuo Dobio upelio santakos su Žeimena, Švenčionėlių miške, abipus 123 ir 124 kvartalus skiriančios kvartalinės linijos. Didžiojo ŠV pilkapio apytikslio centro koordinatės – X626790, Y6112881. Pilkapynas yra senojo lateralinio senslėnio Švenčionėliai–Vilnius–Varšuva–Berlynas aukštupio kairiajame krante, ant vidurinio lygio fliuvioglacialinės smėlėtos terasos, iškilusios virš dabartinės Žeimenos vandens lygio 18 m. ŠV pilkapis supiltas ant išilgai terasos pakraščio nusidriekusio neaukšto smėlinio gūbrio, o PR – kiek toliau nuo terasos krašto esančio plato nedidelėje įlomėje (18 pav.). Sampilai išsidėstę ŠV–PR kryptimi nusidriekusia linija. Pilkapyną sudaro du sampilai, vienas nuo kito nutolę per 20–21 m. Jie pilti iš smėlio su nedidele žvyro priemaiša, papėdėse ženklios juos juosusių pailgų griovių-duobių žymės. Abu pilkapiai su akmenų vainikais.

ŠV *pilkapis (1)* yra 12–13 m skersmens, 0,8–1,1 m aukščio. Jo sampilo viršus suplokštėjęs (19 pav.). Sampilo papėdę juosia 4 pailgos 20–60 cm gylio puslankio formos duobės-grioviai. Pilkapio centras apardytas nedidelės iškastos duobės. PR *pilkapis (2)* yra 9–10 m skersmens, iki 0,8–1 m aukščio. Jo sampilas stipriai suplokštėjęs, plokštesniu viršumi, centras apardytas nedidelės iškastos duobės. Sampilą papėdėje juosia 4 pailgos 20–80 cm gylio puslankio formos duobės-grioviai, Š ir ŠV pusėje truputį atitolusios nuo paties sampilo. Sampilo ŠV šonas stipriai apardytas ŠV pakraštį kertančios plačios kvartalinės linijos (nuskleistas sampilo kraštas, dalinai užpiltas griovys bei suardytas akmenų vainikas – paviršiuje matyti išversti 6 vidutinio dydžio rieduliai). Saugotina objekto teritorija užima 0,365 ha miško plotą. Pilkapyne

galėjo būti ir daugiau sampilų, kurie dabar visiškai nupustyti vėjo ir nuvažinėti sunkiosios technikos.

Paduobės pilkapis II (Švenčionių r., Sarių sen.) (X626976, Y6112844) yra 160 m į PV nuo Švenčionėlių pilkapyno (UK 16420), 370 m į R nuo kelio Švenčionėliai–Sariai (4406), 790 m į ŠR nuo Dobio upelio pralaidos šiame kelyje, Švenčionėlių miško kvartale 124. Už 145 m į V yra naujai surasto Paduobės–Šaltaliūnės pilkapyno IV pilkapis 2. Pilkapis yra senojo lateralinio senslėnio Švenčionėliai–Vilnius–Varšuva–Berlynas aukštupio kairiajame krante, ant vidurinio lygio fliuvioglacialinės smėlėtos terasos, iškilusios virš dabartinės Žeimenos vandens lygio 20,5 m. Pilkapis supiltas PR kryptimi nutįsusio nedidelio smėlingo–žvyringo iki 6 m aukščio gūbrio gale (18 pav.). Sampilas apskritimo formos, 9 m skersmens ir iki 80 cm aukščio, supiltas iš smėlio ir žvyro (20 pav.). Jo viršus truputį suplokštėjęs, o papėdėje matyti ženklūs sampilą juosusio griovio ar duobių įdubimai (Š ir R pusėje užslinkę). Sampilo centre ženklu buvus iškastas duobes. Pilkapis su akmenų vainiku. Atrodo, už 40–50 m ŠV kryptimi, ant gūbrio keteros būta dar vieno ar dviejų sampilų – matyti vos ženklūs 8–10 m skersmens nupustyti pakilimai. Saugotina objekto teritorija užima 0,18 ha miško plotą. Visi trys prie Švenčionėlių surasti pilkapiai preliminariai datuotini viduriniuoju Rytų Lietuvos pilkapių kultūros periodu (VI–VIII a.).

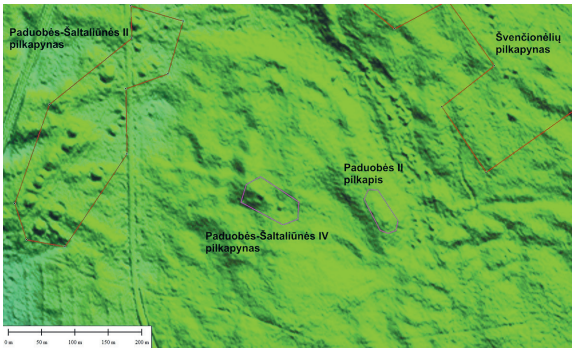

18 pav. Paduobės–Šaltaliūnės pilkapyno IV ir Paduobės pilkapio II LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 18. A LiDAR plan of Paduobė-Šaltaliūnė Barrow Cemetery IV and Paduobė Barrow II.

19 pav. Paduobės–Šaltaliūnės pilkapyno IV ŠV pilkapis iš ŠV. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 19. The NW barrow of Paduobė-Šaltaliūnė Barrow Cemetery IV, as seen from the NW.

20 pav. Paduobės pilkapis II iš PR. E. Šatavičiaus nuotr.
Fig. 20. Paduobė Barrow II, as seen from the SE.

Šakarvos pilkapynas III (Ignalinos r., Ignalinos sen.) yra 50 m į Š–ŠV nuo Šakarvos pilkapyno I (UK 1964), 140 m į R nuo Šakarvų ežero, 440 m į ŠR nuo kelio Kaltanėnai–Ignalina (114) tilto per Šakarvų ir Žeimenų ežerus jungiančią protaką, Šakarvos miške ir abipus kelio Kaltanėnai–Ignalina (114). ŠR pilkapio centro koordinatės X631129, Y6132659.

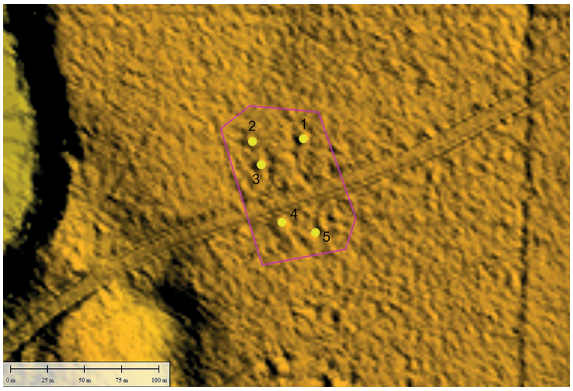

21 pav. Šakarvos pilkapyno III LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.
Fig. 21. A LiDAR plan of Šakarva Barrow Cemetery III.

Pilkapynas yra senojo lateralinio senslėnio Švenčionėliai–Vilnius–Varšuva–Berlynas aukštupio kairiajame krante, ant vidurinio lygio fliuvioglacialinės smėlėtos terasos, iškilusios virš dabartinio Šakarvų ežero vandens lygio 9,5 m. Pilkapiai supilti seklios nuosrūvos latako dugninėje dalyje ir R–ŠR kryptimi nežymiai aukštėjančioje plynaukštėje. Sampilai išsidėstę netaisyklingo lygiagretainio perimetru (21 pav.). Pilkapyną sudaro 5 sampilai, iš kurių 4 aiškiai išsiskiria reljefe, o vienas sampilas jau beveik visiškai nuskleistas ir aiškiau identifikuojamas tik pagal sampilą juosusias duobes. Pilkapiai išsidėstę gana kompaktiškoje grupėje, vienas nuo kito nutolę per 9–32 m. Jų skersmuo siekia nuo 8 iki 11 m, aukštis – tarp 20–70 cm (22 pav.). Sampilai pilti iš smėlio su nedidele žvyro priemaiša, jų papėdėse ženklios juos juosusių pailgų griovių-duobių žymės.

Pilkapis 1 labiausiai į ŠR nutolęs kelio Š pusėje. Jis 11 m skersmens, 70 cm aukščio. Sampilo viršus nuožulniai smailėjantis, papėdėje jį juosia iki 20–30 cm gylio pailgos puslankio formos duobės-grioviai. *Pilkapis 2* yra kelio Š pusėje, per 26 m nutolęs į V nuo pilkapio 1. Jo skersmuo – 9–9,5 m, aukštis – iki 60 cm, sam-

22 pav. Šakarvos pilkapyno III pilkapis 2 iš R. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 22. Barrow 2 of Šakarva Barrow Cemetery, as seen from the E.

pilas suplokštėjęs, centre apardytas iškastos duobės. Pilkapio sampilą papėdėje juosia pailgos puslankio formos 20–30 cm gylio duobės-grioviai. *Pilkapis 3* yra kelio Š pusėje, nutolęs per 9 m į PR nuo pilkapio 2, 11 m skersmens, iki 70 cm aukščio, sampilas suplokštėjęs, centre apardytas iškastos duobės. Pilkapio sampilą papėdėje juosia pailgos puslankio formos 20–30 cm gylio duobės-grioviai. *Pilkapis 4* yra kelio P pusėje, per 32 m nutolęs į PR nuo pilkapio 3. Sampilas 9 m skersmens, iki 50–60 cm aukščio, suplokštėjęs, centre apardytas iškastos stambios duobės. Papėdėje jį juosia 20–40 cm gylio pailgos puslankio formos duobės. V ir ŠR pusėse duobės truputį atitolusios nuo paties sampilo, Š–ŠV pakraštys nuardytas kelio. *Pilkapis 5* yra kelio P pusėje, per 12 m nutolęs į PR nuo pilkapio 4. Jo skersmuo – 8 m, aukštis – iki 20–40 cm, sampilas beveik visiškai nuskleistas ir suplokštėjęs, jį papėdėje juosia iki 20–30 cm gylio pailgos plačios puslankio formos duobės. P–PR pusėje pilkapis nuardytas mineralizuojamos miško apsaugos linijos. Saugotina objekto teritorija užima 0,64 ha miško plotą. Pilkapyne galėjo būti ir daugiau sampilų, kurie dabar visiškai nuardyti, ypač tiesiant kelią Kaltanėnai–Ignalina. Pilkapynas preliminariai datuotinas viduriniuoju Rytų Lietuvos pilkapių kultūros periodu (VI–VIII a.).

Strigailiškio pilkapynas (Ignalinos r., Ignalinos sen.) yra 100 m į PR nuo Juodinio ežero, 200 m į PV nuo kelio Strigailiškis–Vaišniūnai (1410), 400 m į Š nuo kelio Strigailiškis–Meironys (1435) sankryžos su keliu Kaltanėnai–Ignalina (114), Palūšės miško 2769 kvartalo ŠR pakraštyje. Už 810 m į P–PV yra Palūšės pilkapynas I (UK 1968). Didžiojo V pilkapio centro koordinatės X634192, Y6136021. Pilkapynas yra plačioje aukštesnio lygio zandrinėje lygumoje, esančioje tarp senojo lateralinio slėnio Švenčionėliai–Vilnius–Varšuva–Berlynas aukštupio V dalyje ir Švenčionių aukštumos pakraščio R dalyje. Pilkapynas supiltas dviejų smėlingų gūbrių sankirtoje. Jį sudaro 1 geriau išlikęs, 1 stipriai apardytas ir 2 ar 3 vos ženklūs ir baigiami sunaikinti sampilai, išsidėstę beveik vienoje linijoje V–R–PR kryptimi (23 pav.). Sampilai pilti iš smėlio su nedidele žvyro priemaiša,

visų jų papėdėse daugiau ar mažiau ženklios juos juosusių pailgų griovių-duobių žymės.

Geriausiai išlikęs *pilkapis 1* yra pilkapyno V pakraštyje, gūbrio aukščiausioje vietoje, nedidelės pakilumos V pakraštyje (24 pav.). Jis 10 m skersmens ir iki 1–1,3 m aukščio, kūgio formos sampilu. Papėdės V–ŠV ir R šonuose išlikusios jį juosusių duobių įdubos (V–ŠV įduba nuvažinėta keliuko, o R – kiek atitolusi nuo sampilo). Už 29 m į R yra 7–7,5 m skersmens, iki 50–70 cm aukščio *pilkapis 2*. Sampilas stipriai apardytas ir suplokštėjęs, jo papėdėje pastebimos kelios 20–30 cm gylio pailgos puslankio formos duobės-grioviai. Toliau, už 27 m R–PR kryptimi yra *pilkapis 3*, kurio skersmuo 5–5,5 m, o aukštis siekia 30–50 cm. Šalimais PR kryptimi yra 7 m skersmens, 30–40 cm aukščio *pilkapis 4*. Abu šie pilkapiai ypač sulėkštėję, papėdėje apjuosti seklių duobių-griovių. Pilkapyne galėjo būti ir daugiau sampilų, kurie dabar stipriai pažeisti ar net visiškai nuardyti žmogaus ūkinės veiklos sukeltos erozijos. Saugotina objekto teritorija užima 0,541 ha miško plotą. Pilkapynas preliminariai datuotinas viduriniuoju Rytų Lietuvos pilkapių kultūros periodu (VI–VIII a.).

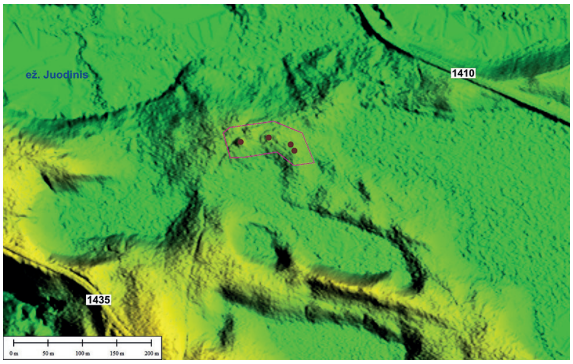

23 pav. Strigailiškio pilkapyno LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 23. A LiDAR plan of Strigailiškis Barrow Cemetery.

24 pav. Strigailiškio pilkapyno pilkapis 1 iš Š. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 24. Barrow 1 of Strigailiškis Barrow Cemetery, as seen from the N.

Kelios viena šalia kitos esančios ir beveik Š–P kryptimi išsidėsčiusios pilkapių grupės identifikuotos Neries ir Šventosios tarpupyje, netoli jų santakos esančiame Santakos miške, limnoglacialinės–fliuvioglacialinės kilmės smėlėtoje–žvyringoje lygumoje, Š–P kryptimi nutįsusiame nedideliame plokščiame eoliniame gūbryje, maždaug 9,7–9,8 km į R nuo Jonavos miesto centro (25 pav.). **Pavinkšnės pilkapynas I** (Jonavos r., Upninkų sen.) yra 700 m į P nuo Dagilionių pilkapyno (UK 2004), 800 m į P nuo Šventosios upės kilpos, 1,72 km į PV nuo Mitupio įtekėjimo į Šventąją, Santakos miško R pakraštyje. Už 60 m P kryptimi yra naujai surastas Pavinkšnės pilkapis. Pilkapynas buvo 500–600 m į PR nuo buvusio Pavinkšnės vienkiemio. Pilkapio 1 centro koordinatės X527555, Y6103627. Pilkapiai supilti gūbrio Š dalyje, išsidėstę gana kompaktiškoje grupėje (keliomis linijomis, sudarančiomis netaisyklingą trikampį), vienas nuo kito nutolę per 3–26 m. Pilkapyną sudaro 9 pilkapiai: 7 aiškūs ir stambūs bei 2 itin suplokštėję sampilai (26 pav.). Pilkapių sampilai yra beveik apskritimo formos, su tolygiai išgaubta, plokštesne ar žemo kūgio formos viršutine dalimi. Jų skersmuo siekia nuo

10 iki 13 m, aukštis varijuoja 0,3–1,6 m ribose (27 pav.). Sampilai pilti iš smėlio su nedidele žvyro priemaiša. Visų sampilų papėdėje pastebimos juos juosusių griovių-duobių žymės, kurios kartais yra ištisinės. Pilkapynas apnaikintas I Pasaulinio karo metu iškastos apkasų linijos (kerta 3 sampilus) bei 2017 m. sanitarinio miško kirtimo metu per sampilus važinėjusios sunkiasvorės technikos.

Pilkapis 1 labiausiai nutolęs į PR, 11–12 m skersmens, 1 m aukščio. Sampilo viršus truputį suplokštėjęs, jį Š–P kryptimi kerta apkasas, Š papėdėje išsišakojantis dviem kryptimis, papėdę juosia ištisinis griovys. *Pilkapis 2* yra 10 m į V nuo pilkapio 1, 10–10,5 m skersmens, iki 50–60 cm aukščio. Sampilas beveik plokščia viršūne, nuvažinėtas sunkiosios technikos, pa-

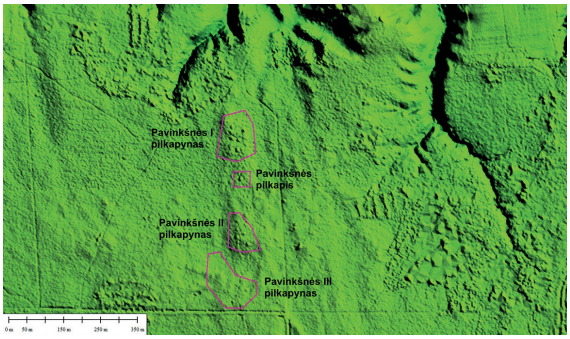

25 pav. Pavinkšnės pilkapynų I–III ir pilkapio LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 25. A LiDAR plan of Pavinkšnė Barrow Cemeteries I–III and Barrow.

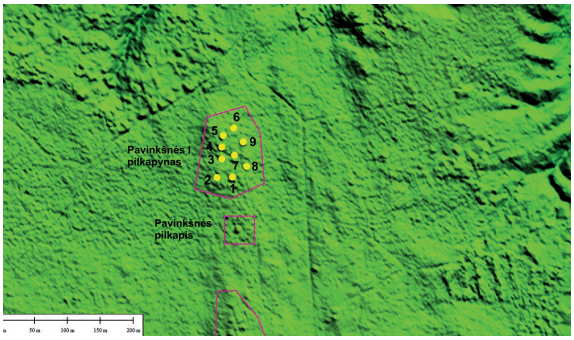

26 pav. Pavinkšnės pilkapyno I ir pilkapio LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 26. A LiDAR plan of Pavinkšnė Barrow Cemetery I and Barrow.

27 pav. Pavinkšnės pilkapyno I pilkapis 6 iš ŠR. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 27. Barrow 6 of Pavinkšnė Barrow Cemetery I, as seen from the NE.

pėdės ŠV pusėje ženklus juososio griovio įdubimas. *Pilkapis 3* yra 8 m į Š–ŠV nuo pilkapio 2, 10 m skersmens, 60–90 cm aukščio, sampilą PR–ŠV kryptimi kerta apkasas, ŠV dalyje užsibaigiantis dviem statmenais trumpais išsišakojimais, papėdėje ženklus juososio griovio įdubimas. *Pilkapis 4* yra 8 m į Š nuo pilkapio 3, 12 m skersmens, 60–80 cm aukščio. Sampilas plokščia viršūne, nuvažinėtas miško kirtimo technikos, papėdėje ženklios juososių duobių-griovių vietos. *Pilkapis 5* yra 4–5 m į Š nuo pilkapio 4. Jo skersmuo 12–13 m, aukštis 0,7–1 m, sampilas plokščias, aukštėjantis R kryptimi, papėdėje ženklios juososių duobių-griovių vietos (į P bendras griovys su pilkapiu 4). *Pilkapis 6* yra 3 m į ŠR nuo pilkapio 5, 12 m skersmens, 1,2–1,3 m aukščio, sampilas plokščia viršūne, nuvažinėtas miško kirtimo technikos, jo papėdėje ženklios juososių duobių-griovių vietos (PV pusėje bendras griovys su pilkapiu 5). *Pilkapis 7* yra 5 m į PR nuo pilkapio 4 ir 10 m į ŠV nuo pilkapio 8. Jis 10 m skersmens, 30–60 cm aukščio, sampilas stipriai suplokštėjęs ir nuvažinėtas miško kirtimo technikos, papėdėje nežymios juososių duobių-griovių vietos. *Pilkapis 8* yra 16 m į ŠR nuo pilkapio 1 ir 10 m į PR nuo pilkapio 7. Jo skersmuo – 11–12 m, aukštis – 1,2–1,6 m, sampilą PV–ŠR kryptimi kerta gilus apkasas, kurį kasant gruntas buvo pilamas sampilo Š dalyje, taip jį paaukštinant, papėdėje ženklios plačių sampilą juososių duobių-griovių vietos. *Pilkapis 9* yra 21 m į PR nuo pilkapio 6 ir 26 m į Š nuo pilkapio 8, 11,5–12 m skersmens, 1,2–1,5 m aukščio, sampilas žemo kūgio formos, papėdėje ženklios juososių duobių-griovių vietos. Saugotina objekto teritorija užima 1,103 ha plotą.

Pavinkšnės pilkapis (Jonavos r., Upninkų sen.) (X527563, Y6103547) yra 960 m į P nuo Šventosios upės kilpos, 1,84 km į PV nuo Mitupio įtekėjimo į Šventąją, 4,91 km į ŠV nuo Lietavos upelio įtekėjimo į Nerį, Santakos miško R pakraštyje. Už 60 m į Š yra naujai surastas Pavinkšnės pilkapynas I, 100 m į P – naujai surastas Pavinkšnės pilkapynas II. Pavienis pilkapis supiltas gūbrio vidurinėje dalyje (25, 26 pav.), kitas – gūbrio centrinėje dalyje (labiau jo V pusėje). Sampilas stambus, nupjauto kūgio formos, su plokštesne viršūne, supiltas iš smėlio su nedidele žvyro priemaiša. Jo skersmuo – 12 m, aukštis – 1–1,4 m (28 pav.). Viršaus centre iškasta nedidelė duobė, papėdėje išlikęs ryškus sampilą juosiantis platus griovys. Pilkapis apnaikintas per I Pasaulinį karą iškasus apkasų liniją (puslankiu juosia V pašlaitę) bei 2017 m. plyno miško kirtimo metu per sampilus važinėjant sunkiasvorei technikai. 2018 m. rugsėjo pradžioje teritorija suarta miško sodinimui (ariant apardytas pilkapio griovys). Saugotina objekto teritorija užima 0,19 ha plotą.

Pavinkšnės pilkapynas II (Jonavos r., Upninkų sen.) yra 940 m į P nuo Dagilionių pilkapyno (UK 2004), 1,05 km į P nuo Šventosios upės kilpos, 1,93 km į PV nuo Mitupio įtekėjimo į Šventąją, Santakos miško R pakraštyje. Už 100 m į Š yra naujai surastas Pavinkšnės pilkapis. Pilkapio 5 centro koordinatės X527582, Y6103368. Pilkapynas II yra 780 m į PR nuo buvusio Pavinkšnės vienkiemio. Pilkapiai supilti gūbrio P dalyje, išsidėstę gana kompaktiškoje grupėje (keliomis linijomis, sudarančiomis netaisyklingą trikampį), vienas nuo kito nutolę per 5–20 m (25 pav.). Pilkapyną sudaro 6 aiškūs sampilai (29 pav.). Jie beveik apskritimo formos, su tolygiai išgaubta plokštesne ar plokščia viršutine dalimi. Sampilai nuo 9 iki 12 m skersmens, įvairaus (0,5–1,4 m) aukščio (30 pav.). Sampilai pilti iš smėlio, vietomis su nedidele žvyro priemaiša. Visų sampilų papėdėje pastebimos juos juososių ištisinių griovių seklios įdubos. Pilkapynas apnaikintas per I Pasaulinį karą iškastos apkasų linijos (kerta 2 sampilų

29 pav. Pavinkšnės II ir III pilkapynų II–III LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 29. A LiDAR plan of Pavinkšnė Barrow Cemeteries II and III.

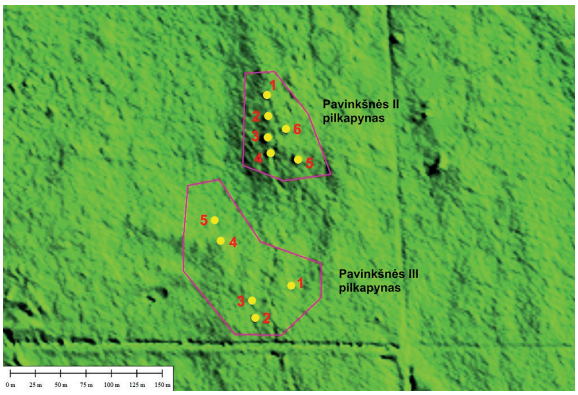

28 pav. Pavinkšnės pilkapis iš Š. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 28. Pavinkšnė Barrow, as seen from the N.

30 pav. Nedideliu puslankiu išsidėstę Pavinkšnės pilkapyno II pilkapiai 2–4 iš ŠR. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 30. Barrows 2–4, which are arranged in a small arc in Pavinkšnė Barrow Cemetery II, as seen from the NE.

kraštus) bei 2017 m. žiemą miško kirtimo metu per sampilus važinėjusios sunkiasvorės technikos. 2018 m. rugsėjo pradžioje teritorija kartu su pilkapiais suarta miško sodinimui (keli pilkapiai perarti, ypač nukentėjo sampilų papėdę juosiantys grioviai) (31 pav.). Suarus pastebėta, kad dalis sampilų buvo apjuosti padrikais akmenų vainikais.

Pilkapis 1 labiausiai nutolęs į Š. Jo skersmuo – 10 m, aukštis – 50–60 cm. Sampilas suplokštėjusiu viršumi, labai nuvažinėtas sunkiosios technikos, papėdę juosia ištisinis seklus griovys. *Pilkapis 2* yra 9 m į P nuo pilkapio 1, 10 m skersmens, iki 60–80 cm aukščio. Sampilas paplokštinta viršūne, nuvažinėtas sunkiosios technikos, papėdę irgi juosia ištisinis seklus griovys. *Pilkapis 3* yra 9 m į P nuo pilkapio 2, 11–12 m skersmens, 1,2–1,4 m aukščio, sampilas paplokštinta viršūne, nuvažinėtas miško kirtimo technikos, papėdę juosia ištisinis seklus griovys, jo PR dalis užpilta iškasto apkaso gruntu. *Pilkapis 4* yra 5 m į PR nuo pilkapio 3. Sampilas 9 m skersmens, 0,6–1,2 m aukščio, viršūnė išgaubta. Pilkapis nuvažinėtas sunkiosios miško kirtimo technikos, sampilo papėdę juosia ištisinis seklus griovys, pilkapio R–PR kraštas stipriai sužalotas iškasto apkaso ir urvo. *Pilkapis 5* yra 17 m į R–PR nuo pilkapio 4, 12 m

31 pav. Pavinkšnės pilkapyno II pilkapis 6 iš P–PV po suarimo. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 31. Pavinkšnė Barrow Cemetery II, barrow 6, as seen from the S–SW after being ploughed.

32 pav. Pavinkšnės pilkapyno III pilkapis 1 iš R. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 32. Barrow 1 of Pavinkšnė Barrow Cemetery III, as seen from the E.

skersmens, 60–80 cm aukščio, sampilas plokščia viršūne, stipriai nuvažinėtas miško kirtimo technikos, papėdę juosia ištisinis seklus griovys. *Pilkapis 6* yra 20 m į ŠV nuo pilkapio 5, 9 m skersmens, 1–1,2 m aukščio, sampilas išgaubta viršūne, nuvažinėtas miško kirtimo technikos, papėdę juosia ištisinis griovys; pilkapio V–ŠV kraštas stipriai sužalotas iškasto apkaso. Saugotina objekto teritorija užima 0,643 ha plotą.

Pavinkšnės pilkapynas III (Jonavos r., Upninkų sen.) (X527579, Y6103244) yra 1,16 km į P nuo Šventosios upės kilpos, 2,05 km į PV nuo Mitupio įtekėjimo į Šventąją, 4,6 km į ŠV nuo Lietavos upelio įtekėjimo į Nerį, Santakos miško R pakraštyje. Už 70–80 m į ŠR yra naujai surastas Pavinkšnės pilkapynas II. Pilkapiai supilti ant žemo ir plokščio eolinio pakilimo, nutįstančio ŠV kryptimi, išsidėstę padrikoje grupėje, vienas nuo kito nutolę per 10–60 m (25 pav.). Pilkapyną sudaro 5 sampilai, iš kurių 2 yra stambūs, 2 – stipriai sulėkštėję, o 1 – baigiantis sunykti (29 pav.). Sampilai yra beveik apskritimo formos, tolygiai išgaubta ar plokštesne viršutine dalimi. Jų skersmuo – nuo 7 iki 11 m, aukštis – 20–70 cm (32 pav.). Sampilai pilti iš smėlio su nedidele žvyro priemaiša. Visų sampilų papėdėje pastebimos juos juosusių griovių-duobių žymės, kurios dažnai yra ištisinės. Pilkapyno teritoriją Š–P kryptimi kerta per I Pasaulinį karą iškasta apkasų linija. Beveik visi sampilai pažeisti arimo ankstesnio miško

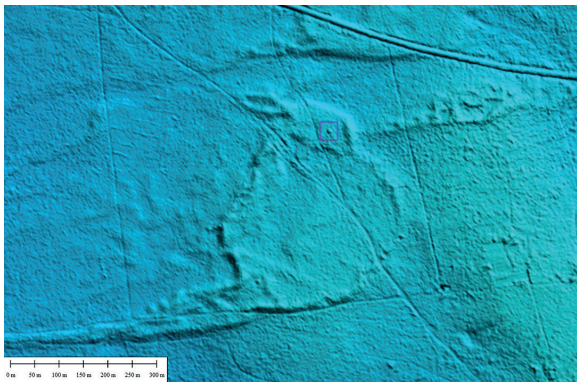

33 pav. Didžiųjų Sėlų pilkapio LiDAR planas. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 33. A LiDAR plan of Didžiosios Sėlos Barrow.

34 pav. Didžiųjų Sėlų pilkapis iš PR. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 34. Didžiosios Sėlos Barrow, as seen from the SE.

sodinimo metu bei eolinių procesų. Teritorijoje galėjo būti ir daugiau pilkapių (yra keletas vos pastebimų kauburių).

Pilkapis 1 yra labiausiai nutolęs į PR, jis 10–11 m skersmens, 50–70 cm aukščio. Sampilas suplokštėjusiu viršumi, aukštesne Š dalimi, jo P pusė seniau suarta sodinant mišką, papėdę juosia platus ištisinis griovys. *Pilkapis 2* yra 36 m į PV nuo pilkapio 1, 9 m skersmens, iki 40–60 cm aukščio, sampilas stipriai suplokštėjęs, beveik plokščia viršūne, papėdę juosia ištisinis griovys, ryškesnis Š ir PV pusėse. *Pilkapis 3* yra 10–11 m į Š–ŠV nuo pilkapio 2, 7–8 m skersmens, 20–30 cm aukščio. Pilkapio sampilas labai suplokštėjęs, baigiamas sunaikinti, pažeistas anksčiau sodinant mišką (buvo suartas), papėdėje ženklus juososio griovio įdubimas. *Pilkapis 4* yra 80 m į ŠV nuo pilkapio 2, 11 m skersmens, 50–70 cm aukščio, sampilas stipriai sulėkštėjęs, plokščia viršūne, anksčiau buvo suartas sodinant mišką. Papėdėje pastebimos nežymios juosusių duobių-griovių įdubos. *Pilkapis 5* yra 13 m į Š–ŠV nuo pilkapio 4, 8–9 m skersmens, 40–50 cm aukščio, sampilas deformuotas ir stipriai suplokštėjęs, anksčiau buvo suartas sodinant mišką. Papėdėje pastebimos vos ženklios juosusių duobių-griovių įdubos. Saugotina objekto teritorija užima 1,26 ha plotą.

Visi naujai surasti Pavinkšnės pilkapynai preliminariai datuojami viduriniuoju – vėlyvuoju Rytų Lietuvos pilkapių kultūros periodu (VI–X a.).

Lietuvos PR pakraštyje, Šalčininkų rajono viduryje aptiktas pavienis pilkapis. **Didžiųjų Sėlų pilkapis** (Šalčininkų r., Gerviškių sen.) (X580184, Y6024508) yra 200 m į PV nuo miško žvyrkelio Mažosios Sėlos–Visinčia, 850 m į ŠV nuo Didžiosios Sėlos kaimo Š pakraštyje esančios kelių sankryžos, 3,28 km į PV nuo kelio Sližiūnai–Gerviškės (3903) tilto per Visinčios upę, Gudelių (Sėlų) miško 48 kvartale. Už 4,79 km į ŠR yra Jundiliškių pilkapynas I (UK 1933). Pilkapis yra Medininkų aukštumos PV papėdėje, vienos iš parabolinių kopų Š pakraštyje (33 pav.). Jo sampilas stambus, beveik plokščia viršūne, supiltas iš smėlio, 10 m skersmens, 1–1,3 m aukščio (34 pav.). Jame anksčiau iškasta keletas nedidelių duobių. Papėdėje išlikęs ryškus sampilą juosiantis griovys, sudarytas iš atskirų pailgų duobių. Sampilo ŠR dalis stipriai sužalota 2017 m. kertant mišką bei vėliau suariant teritoriją miško sodinimui (dalis sampilo nustumdyta). Saugotina objekto teritorija užima 0,135 ha plotą.

Newly Discovered Barrow Cemeteries in East and Central Lithuania

In 2017, by analysing old maps of Lithuania and LiDAR data at the author's personal initiative and afterwards visiting various localities in East and Central Lithuania, 30 new barrow cemeteries were discovered, descriptions of 19 of which are presented in this article. The discovered barrows are located in several different microregions. The larger barrow groups were identified 10.3–18.5 km to the S of Vilnius (all in Vilnius District): Piktakonys-Užuglobis Barrow (Figs. 1–3), Juodiškės Barrow Cemeteries I–II (a total of 14 mounds) (Figs. 1–2, 4–6), Tilteliai Barrow Cemetery and Barrow (a total of 10 mounds) (Figs. 1, 7–9), Juodšiliai Barrow Cemetery II (12 mounds) (Figs. 10–11), Raistai-Pyšna Barrow Cemeteries I and II (a total of 9 mounds) (Figs. 12–14), and Prūdiškės Barrow Cemetery (6 mounds) (Figs. 15, 17) and Barrow (Figs. 15, 16).

A large concentration of barrows exists in Central Lithuania between the Rivers Neris and Šventoji, near their confluence (Jonava District) (Fig. 25). Namely, Pavinkšnė Barrow Cemeteries I–III (mounds 9, 6, and 5 respectively) (Figs. 26, 27, 29–32) and Barrow (Figs. 26, 28) lie near

one another in a S–N line. Isolated groups of smaller barrows beside already known barrow cemeteries were found in East Lithuania (Švenčionys and Ignalina Districts), namely Paduobė Barrow (Fig. 18, 20), Paduobė-Šaltaliūnė Barrow Cemetery IV (a total of 2 mounds) (Figs. 18–19), Šakarva Barrow Cemetery III (5 mounds) (Figs. 21–22), and Strigailiškis Barrow Cemetery (4 or 5 mounds) (Figs. 23–24). The isolated Didžiosios Sėlos Barrow (Figs. 33–34) was identified on Lithuania's SE edge (in the central part of Šalčininkai District). The majority of these barrows were found in forests, but many of them are on the edges of very urbanised areas. All of the discovered barrows belong to the East Lithuanian Barrow culture and date to the 3rd–10th centuries.

Monika Žemantauskaitė,
Olegas Fediajevas

Žvalgymai Cigoniškiuose

2017 m. pavasarį MINK atstovai informavo, kad Cigoniškių kaime (Alytaus r., Miroslavo sen.) dirbamo lauko paviršiuje aptikta archeologinių radinių, kuriuos jie norėtų perduoti muziejui. 8 radiniai preliminariai datuoti I tūkst. I puse ir XVI–XVII a. Pasikonsultavus su tuometiniu MAK pirmininku dr. G. Zabiela, nuspręsta, kad reikia užregistruoti paraišką archeologinių žvalgymų leidimui gauti, atlikti tokius žvalgymus ir parašyti tyrimų ataskaitą. Minėtas apie 300 m ilgio ir apie 200 m pločio ariamas laukas yra apie 4 km į V nuo Miroslavo, apie 300 m į P nuo kelio 1109 Tolkūnai–Miroslavas–Buckūnai sankryžos su žvyrkeliu, vedančiu į Obelninkėlius, apie 700 m į Š nuo Obelijos ežero (1 pav.). V dalyje yra kalva, nuo kurios reljefas tolygiai žemėja į visas puses (2 pav.). Laukas (toliau – I laukas) R ir P ribojasi su Peršėkės upeliu, V – su keliu, vedančiu į Obelninkėlius, Š – su užakusiu ir užpelkėjusiu buvusiu Peršėkės intaku. Į Š nuo jo taip pat yra ariamas sklypas, tik mažesnis (toliau – II laukas), jame, apie 4 tūkst. m^2 dydžio plote taip pat atlikti žvalgymai. I laukas priklauso dviem savininkams, kurių tik vienas leido žvalgyti jo žemėse. Kitas atsisakė įsileisti į jam priklausančią teritoriją, todėl ištirta tik kiek daugiau nei ½ I lauko, arba apie 25 tūkst. m^2 dydžio plotas. Iki šiol nebuvo duomenų, kad šalia Cigoniškių kaimo būtų rasta archeologinių radinių ar vykdyti archeologiniai tyrimai. Todėl padaryta išvada, kad ankstyvieji radiniai gali būti patekę iš iki šiol nežinomo kapinyno, preliminariai datuoto I tūkst. I puse.

1 pav. Situacijos planas: 1 – I laukas – teritorija su nedegintais žmonių kaulais; 2 – II laukas – teritorija su degintiniais žmonių kaulais; 3 – aukščiausia I lauko vieta, galbūt II–IV a. kapinyno centras. O. Fediajevo nuotr.

Fig. 1. Situation plan: 1 – field I, the area with uncremated human bones; 2 – field II, the area with cremated human bones; 3 – the highest location in field I and the possible centre of the 2nd–4th-century cemetery.